

GDZIE PUBLIKUJESZ, POLITOLOGU? WPŁYW REFORMY EWALUACJI NAUKI W POLSCE NA MIĘDZYNARODOWY PRESTIŻ POLSKICH NAUK O POLITYCE

WHERE DO YOU PUBLISH, POLITICAL SCIENTIST?
THE IMPACT OF THE REFORM OF RESEARCH ASSESSMENT
IN POLAND ON THE INTERNATIONAL IMPACT OF POLISH
POLITICAL SCIENCE

*Wojciech Opiota**

— ABSTRAKT —

Celem artykułu jest diagnoza tego, jak zmieniła się międzynarodowa rozpoznawalność polskiej politologii w trakcie ostatniego okresu ewaluacji nauki (2017–2021). W tym celu przeprowadzono analizę kilku wskaźników ilościowych z ewaluacji 2013–2016 oraz 2017–2021, dotyczących liczby publikacji, miejsca publikacji, prestiżu czasopiśma i wpływu artykułu. W hipotezach założono, że w latach 2017–2021 dorobek liczbowy polskiej politologii obejmujący prace indeksowane w międzynarodowych bazach danych zwiększył się znacząco, jeżeli jednak idzie o wpływ polskiej akademii na nauki o polityce w skali globalnej, pozostaje on nieznaczący, sytuując nauki o polityce na peryferiach globalnego dyskursu. Do analizy wykorzystano dane udostępniane w programie SciVal. Wybrano artykuły, które były indeksowane w bazie Scopus w kolekcji „Politics & International Studies”, opublikowane z afiliacją co najmniej jednej z 34 uczelni, które w okresie

— ABSTRACT —

The article aims to diagnose how Polish political science is internationally recognized, and how this recognition has changed during the last period of research evaluation (2017–2021). For this purpose, several quantitative indicators from the 2013–2016 and 2017–2021 evaluations were analyzed: the number of publications, place of publication, the impact of both the journal and the article. The hypotheses assume that in 2017–2021, the numerical output of Polish political science works indexed in international databases increased significantly. Still, when it comes to the impact of the Polish academy on global political science, it remains weak. The data provided in the SciVal program was used for the analysis. Articles were selected from the Scopus database, specifically from the “Politics & International Studies” collection. The results of the conducted research confirm the assumptions formulated in the hypotheses.

* Uniwersytet Opolski, Instytut Nauk o Polityce i Administracji.

2017–2021 ewaluowały się w dyscyplinie nauki o polityce i administracji. Wyniki przeprowadzonej analizy potwierdzają założenia sformułowane w hipotezach.

Słowa kluczowe: ewaluacja nauki w Polsce; nauki o polityce i administracji; analiza statystyczna; komunikacja naukowa

Keywords: research assessment in Poland; political science; statistical analysis; scholarly communication

WPROWADZENIE

W założeniach reformy nauki rządu Zjednoczonej Prawicy, rozpoczętej przez ministra Jarosława Gowina i kontynuowanej przez kolejnych ministrów, wiele pisano i mówiono o dążeniu do doskonałości naukowej i dydaktycznej. Poprzez zmiany ustawowe, zmiany w sposobie finansowania, reformę mechanizmu ewaluacji, motywowano jednostki naukowe oraz badaczy do bardziej efektywnego publikowania wyników badań naukowych. W skrócie: publikuj mniej, ale w bardziej prestiżowych czasopismach i wydawnictwach. By to wdrożyć, ministerstwo zapewniło szereg narzędzi w ramach tzw. „Konstytucji dla Nauki”, która była nie tylko zmianą ustawową, ale także szeroko zakrojoną kampanią konsultacyjną, informacyjną i promocyjną (Kromolicka, 2017). „Konstytucja” opierała się m.in. na zwalczaniu zjawiska „punktozy”, promowaniu współpracy Akademii i gospodarki, dodatkowym finansowym wsparciu dwudziestu uczelni badawczych (IDUB), dodatkowym wsparciem finansowym na naukę w ramach programu Regionalna Inicjatywa Doskonałości. W ewaluacji działalności naukowej – przynajmniej przy pierwszej publikacji listy czasopism – punktacja czasopism w dużej mierze pokrywała się z międzynarodowym prestiżem czasopism, choć była narzędziem mniej radykalnym niż lista czasopism punktowanych z czasów rządów Platformy Obywatelskiej, gdy najlepszą punktację mogły otrzymać wyłącznie czasopisma z listy Journal Citation Records (JCR). Nie wdając się teraz w rozważania dotyczące fundamentalnych zmian w trakcie procesu ewaluacji, należy stwierdzić, że tak zaprojektowany system był punktem odniesienia strategii publikacyjnych naukowców, przynajmniej w latach 2017–2020.

W przypadku politologii reforma miała znamiona małej terapii szokowej. W 2017 roku wydawało się, iż utrzymanie bądź podniesienie kategorii naukowej będzie wymagało od politologów również zmian w sposobie prowadzenia badań naukowych. W krótkim okresie o wiele łatwiej w skali międzynarodowej publi-

kować wyniki badań opartych na dowodach empirycznych niż metodzie hermeneutycznej (interpretacjonistycznej). Przypomnijmy, iż „zwrot empiryczny” w naukach o polityce w Polsce rozpoczął się mniej więcej wraz ze zmianą dziedzinowego przyporządkowania dyscypliny do nauk społecznych w 2011 roku, a więc stosunkowo niedawno (por. Wallas, 2015). Wówczas również upatrywać można początku dyskusji nad przedmiotem lub obszarem badań politologicznych (Krauz-Mozer, Borowiec i Ścigaj, 2012; Skarzyński, 2012; Karwat, 2012); a w kolejnych latach także nad różnicami w podejściach metodologicznych oraz sposobie organizacji systemu nauki (Czajowski, 2020; Karwat, 2019) oraz miejscu polskiej politologii w globalnym polu nauk (Klementewicz, 2019; Warczok i Zarycki, 2016).

METODA

Celem tego artykułu jest diagnoza, jak zmieniła się międzynarodowa rozpoznawalność polskiej politologii w trakcie ostatniego okresu ewaluacji nauki (2017–2021). W tym celu przeprowadzono analizę kilku wskaźników ilościowych z ewaluacji 2013–2016 oraz 2017–2021, dotyczących liczby publikacji, miejsca publikacji, prestiżu czasopisma i wpływu artykułu. Postawiono następujące hipotezy:

- H1. W latach 2017–2021 znacząco zwiększył się dorobek polskich politologów, indeksowany w międzynarodowych bazach danych, mierzony liczbą artykułów. Główną przyczyną tego procesu jest systemowa zmiana organizacji nauki w Polsce, choć ostatecznie umiędzynarodowienie nauki nie wpłynęło na wyniki ewaluacji.
- H2. Dorobek polskich nauk o polityce z lat 2017–2021, mierzony jego wpływem w skali globalnej, jest mało znaczący jeśli idzie o prestiż czasopism, w których publikują polscy autorzy oraz liczbę cytowań ich publikacji. Nauki o polityce, podobnie jak inne nauki społeczne w Polsce, usytuowane są na peryferiach globalnego dyskursu naukowego.

Przyczyn tak postawionych hipotez jest kilka. Po pierwsze, jest to pewna doza kreatywności zarówno naukowców, jak i kierowników katedr i dyrekcji instytutów, którzy dążąc do krótkoterminowej maksymalizacji korzyści w postaci punktów do ewaluacji, stwarzali warunki do publikowania w czasopismach międzynarodowych (lub polskich), indeksowanych w międzynarodowych bazach, ale mających znikomą wpływ na światową naukę. Ten trend odpowiada moim zda-

nieniem za skokowy wzrost liczby artykułów „scopusowych”, szczególnie w dwóch ostatnich latach parametryzacji. Po drugie bariera (instytucjonalna, językowa, mentalna, metodologiczna), której wielu badaczy nie przekroczyło w tak krótkim czasie, nie pozwalała na publikowanie w najlepszych czasopismach. Szczególnie dotyczy to osób preferujących metodę hermeneutyczną w wyjaśnianiu polityki, łatwiej bowiem opublikować artykuł będący wynikiem badań empirycznych. Kolejny powód to rozbieżność (rosnąca wraz z kolejnymi zmianami) punktacji czasopisma na ministerialnej liście czasopism punktowanych z prestiżem czasopisma mierzonym przez międzynarodowe bazy bibliometryczne. Rozbieżność ta „wymuszała” publikowanie w czasopismach indeksowanych w Scopusie i Web of Science, ale nie motywowała do publikowania w najlepszych czasopismach. Co ciekawe, mimo iż 5 lat okresu ewaluacyjnego to czas na tyle długi, iż współczynnik wpływu wielu czasopism (SNIP) znacząco wzrósł lub się zmniejszył, listy nie korygowano w tym zakresie. Poza kolejnymi zmianami na liście czasopism punktowanych, sytuacja ulegała zmianie na niekorzyść prestiżowych, międzynarodowych czasopism, ponieważ pojawiało się więcej i więcej krajowych tytułów z dyscypliny, z 70, 100, a nawet 140 punktami, co prawdopodobnie zniechęcało do publikowania w międzynarodowym obiegu.

Do analizy wykorzystano dane udostępniane w programie SciVal. Wybrano artykuły, które były indeksowane w bazie Scopus w kolekcji „Politics & International Studies”, opublikowane z afiliacją co najmniej jednej z 34 uczelni, które w okresie 2017–2021 ewaluowały się w dyscyplinie nauki o polityce i administracji (dalej: „artykuły Scopus”). Wybór taki podyktowany był przede wszystkim dostępnością danych. Kolekcja „Politics & International Studies” nie pokrywa się z pełnym dorobkiem publikacyjnym politologów, indeksowanym w bazie Scopus. Przykładowo mojej macierzystej uczelni, w analizowanej kolekcji przypisano w latach 2017–2021 13 publikacji, z czego pięć opublikowali pracownicy niebędący politologami. Z kolei prace politologów znalazły się m.in. w kolekcjach: „Social Policy and Administration” (2), „Sociology” (14), „Law” (2), „Communication and Media Studies” (3), „History” (3). Ponieważ podobną zależność zaobserwowano w przypadku innych uczelni, błąd ten nie wpłynie znacząco na wyniki analizy, szczególnie, iż nie ma ona charakteru porównawczego: celem analizy jest rozpoznawalność nauki o polityce, a nie politologów czy ośrodków politologicznych. Wybór odpowiedniej kolekcji artykułów, niezależnie kto jest autorem politologicznego dzieła, wydaje się więc słuszny.

W celu zweryfikowania hipotez wykonano analizę statystyczną, wykorzystując następujące wskaźniki: liczba publikacji w Scopus/rok; liczba i odsetek

publikacji w top 10% czasopism; odsetek publikacji w Q4, czasopisma z największą liczbą opublikowanych artykułów, wskaźniki cytowań (Field-Weighted Citation Impact). Dane te porównano również z kategorią naukową przyznaną jednostkom (przed odwołaniem) oraz zweryfikowano, czy dodatkowe wsparcie w ramach programów Inicjatywa Doskonałości Uczelnia Badawcza, bądź Regionalna Inicjatywa Doskonałości, jest skorelowane z „lepszym” dorobkiem jednostek. Ponadto porównano polskie nauki o polityce (w zakresie wskaźnika cytowani) z innymi dyscyplinami nauk społecznych w Polsce oraz z naukami o polityce w innych krajach Europy Środkowo-Wschodniej.

WYNIKI

Struktura polskiej nauki o polityce i administracji 2017–2021

Ewaluacji w dyscyplinie nauki o polityce i administracji w 2021 roku poddały się 34 jednostki, zatrudniające około 1500 osób¹, które zadeklarowały przypisanie do dyscypliny nauki o polityce i administracji. Pełen wykaz uczelni, wraz z przyznaną kategorią, znajduje się w tabeli 1.

22 z ewaluowanych uczelni to uczelnie publiczne: 17 uniwersytetów, dwie uczelnie ekonomiczne, dwie pedagogiczne, jedna techniczna. Pozostałe dwa naście, to jedna instytucja naukowa (ISP PAN), dwie uczelnie kościelne i 9 uczelni niepublicznych. Dziewięć uczelni uczestniczy w programie Inicjatywa Doskonałości Uczelnia Badawcza (IDUB), z dodatkową 10- lub 2-procentową dotacją na rozwój naukowy. Jedna uczelnia – SWPS – otrzymała dotację RID na rozwój dyscypliny nauki o polityce i administracji.

Jeśli chodzi o dyscypliny naukowe, to przed odwołaniami jedna jednostka posiadała najwyższą kategorię A+, pięć kategorię A, 21 kategorię B+, sześć kategorię B i jedna kategorię C. Po odwołaniach: dwie oceny A+, osiem – A, 21 – kategorię B+, dwie kategorie B i jedna kategorię C. 91 proc. uczelni posiada więc pełne uprawnienia awansowe w dyscyplinie.

¹ Dane o zatrudnieniu na potrzeby artykułu pobrano z bazy RADON w lutym 2023 roku. Liczba zatrudnionych – 1512 osób – może się różnić w stosunku do okresu ewaluacji. Należy ponadto zauważyć, iż liczba zatrudnionych jest inna niż liczba osób zaliczanych do liczby N, ponieważ zawiera również pracowników dydaktycznych, a także osoby zatrudnione na części etatu oraz zaliczone do dwóch różnych dyscyplin.

Tab. 1. Uczelnie, które ewaluowały dyscyplinę nauki o polityce i administracji w 2021 roku

Lp	Uczelnia	Kat. Przed odwołaniem	Kat. ostateczna	Dodatkowe wsparcie MEiN*	Pracowników w dyscyplinie
1	Akademia Ekonomiczno-Humanistyczna w Warszawie	B+	B+		18
2	Akademia Finansów i Biznesu Vistula	B+	B+		29
3	Akademia Ignatianum w Krakowie	B+	B+		43
4	Akademia Jagiellońska w Toruniu	B	B+		12
5	Akademia Mazowiecka w Płocku	B+	B+		18
6	Collegium Civitas w Warszawie	B+	B+		14
7	Instytut Studiów PAN	B+	B+		44
8	Katolicki Uniwersytet Lubelski	B+	B+		25
9	Krakowska Akademia im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego w Krakowie	C	C		20
10	Politechnika Koszalińska	B+	B+		17
11	SWPS Uniwersytet Humanistycznospołeczny	A	A+	RID	21
12	Szkoła Główna Handlowa w Warszawie	B+	B+		73
13	Uczelnia Łazarskiego w Warszawie	B+	B+		19
14	Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie	B+	A		87
15	Uniwersytet Gdański	B	B+	IDUB 2	30
16	Uniwersytet im. A. Mickiewicza w Poznaniu	B+	B+	IDUB 10	84
17	Uniwersytet Jagielloński w Krakowie	B+	A	IDUB 10	135
18	Uniwersytet J. Kochanowskiego w Kielcach	B	B+		25
19	Uniwersytet Kard. S. Wyszyńskiego w Warszawie	B+	B+		48
20	Uniwersytet K. Wielkiego w Bydgoszczy	A	A		30
21	Uniwersytet Łódzki	B+	B+	IDUB 2	64
22	Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie	B+	A		81
23	Uniwersytet M. Kopernika w Toruniu	A	A	IDUB 10	29
24	Uniwersytet Opolski	B+	A		39
25	Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie	B	B+	IDUB 2	31
26	Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach	B	B		26
27	Uniwersytet Rzeszowski	B+	B+		24

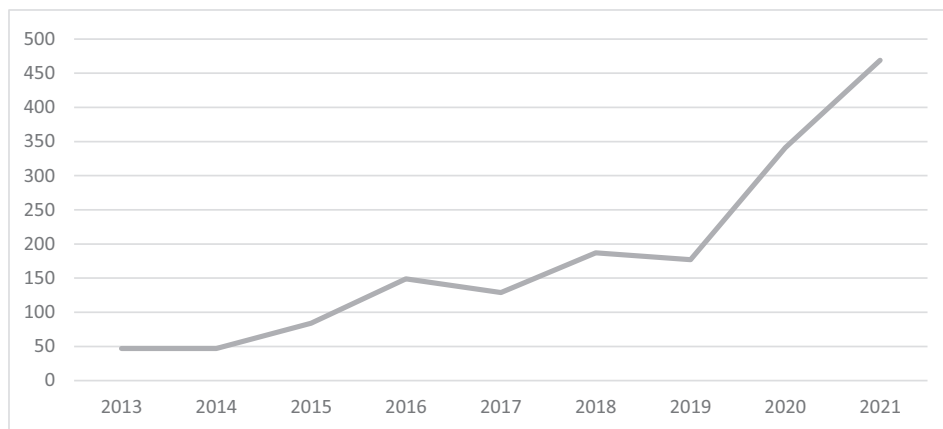
Lp	Uczelnia	Kat. Przed odwołaniem	Kat. ostateczna	Dodatkowe wsparcie MEiN*	Pracowników w dyscyplinie
28	Uniwersytet Szczeciński	A	A		42
29	Uniwersytet Śląski w Katowicach	A+	A+	IDUB 2	30
30	Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie	B+	B+		24
31	Uniwersytet Warszawski	B+	B+	IDUB 10	190
32	Uniwersytet Wrocławski	B+	B+	IDUB 10	119
33	Uniwersytet Zielonogórski	A	A		17
34	Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządzania z siedzibą w Rzeszowie	B	B		4

* RID – wsparcie dyscypliny z programu Regionalna Inicjatywa Doskonałości; IDUB 10 – uczelnia wspierana w ramach programu IDUB w latach 2020-2026 dodatkową 10-procentową dotacją na badania; IDUB 2 – uczelnia wspierana w ramach programu IDUB w latach 2020-2026 dodatkową 2-procentową dotacją na badania. Źródło: MEiN; informacje uczelni; RADON (dane o zatrudnieniu: 28 lutego 2023).

NAUKI O POLITYCE I ADMINISTRACJI W MIĘDZYNARODOWYM OBIEGU NAUKOWYM. DANE LICZBOWE

Liczba artykułów opublikowanych w czasopiśmie z bazy Scopus rośnie z roku na rok w dwóch ostatnich okresach ewaluacyjnych. Wzrost w ostatnim okresie ewaluacji był bardziej znaczący, co może świadczyć, iż faktycznie reforma wywołała pozytywny skutek w zakresie zwiększenia umiędzynarodowienia komunikacji naukowej. W latach 2013–2016 opublikowano 327, w latach 2017–2021 – 1303 takie prace. Był to blisko czterokrotny wzrost. Najwięcej artykułów opublikowano w dwóch ostatnich latach ewaluacji (zob. rys. 1).

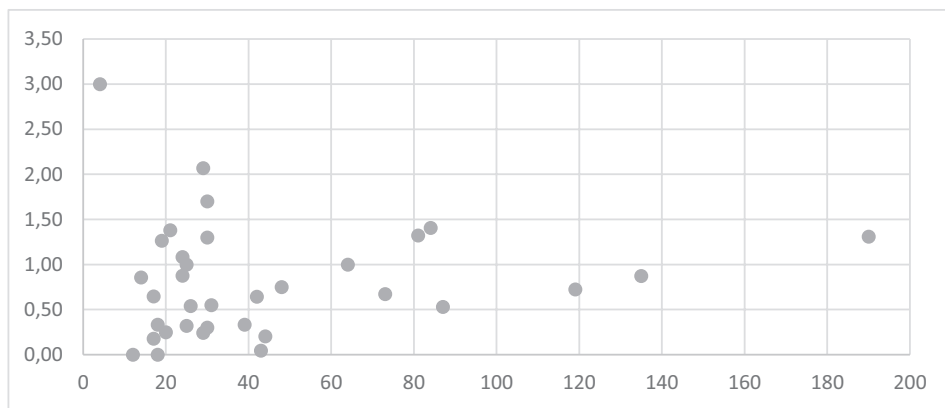
Nie stwierdzono zależności między wielkością ośrodka a aktywnością publikacyjną pracowników. Korelacja (,084) między liczbą pracowników jednostki a średnią liczbą artykułów Scopus na pracownika jest nieistotna statystycznie (rys. 2). Nie zauważono również istotnej statystycznie korelacji między otrzymaną kategorią naukową a liczbą publikacji Scopus *per capita* (,190). Bardzo wyraźna za to była różnica w wartości tego wskaźnika pomiędzy uczelniami, które otrzymały dodatkowe wsparcie finansowe (IDUB oraz RID) – 1,23, a tymi, które z niego nie korzystały – 0,64. Może to świadczyć o tym, iż publikowanie

Rys. 1. Liczba publikacji indeksowanych w bazie Scopus 2013-2021, Publikacje uczelni ewaluujących się w NoPiA; kolekcja Politics & International Studies

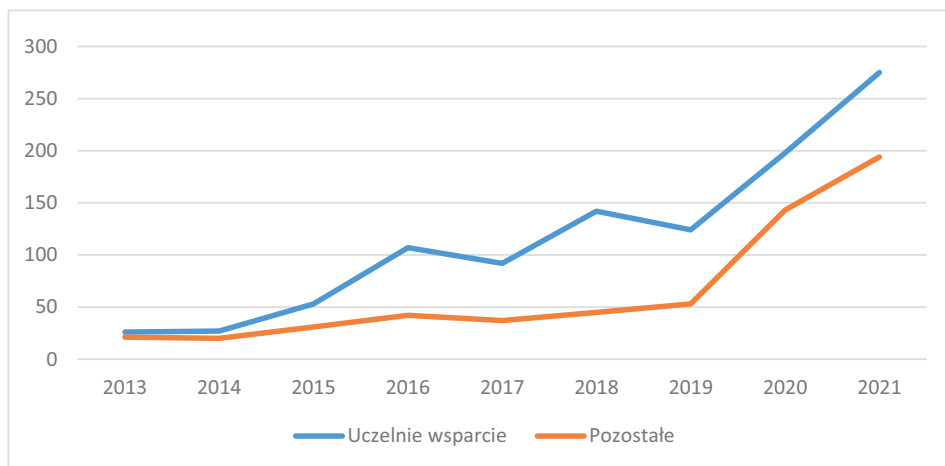
Źródło: SciVal.

w obiegu międzynarodowym na dużą skalę jest wysoce kosztochłonne, w szczególności popularne w ostatniej ewaluacji publikowanie w czasopiśmie Open Access z opłatą publikacyjną. Z drugiej strony można zauważyć, iż uczelnie, które otrzymały dodatkowe wsparcie, już wcześniej publikowały zdecydowanie więcej artykułów Scopus (rys. 3), szczególnie w 2016 roku, który był ostatnim rokiem poprzedniego okresu ewaluacyjnego. Analiza programów IDUB na poszczególnych uczelniach wskazuje, że nie wszędzie środki te były wydatkowane na wsparcie publikacji oraz że nie we wszystkich ośrodkach dyscyplina *nauka o polityce* była traktowana jako priorytetowa. Programy finansowania publikacji Scopus z IDUB miały m.in. Uniwersytet Gdański i Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu. W innych ośrodkach, takich jak np. Uniwersytet Łódzki lub Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie, wsparcie najlepiej publikujących pracowników miało postać premii lub dodatków motywacyjnych. Nauki o polityce co do zasady mieszczą się w opisie tzw. „priorytetowych obszarów badawczych” w każdej z uczelni (poza Uniwersytetem Wrocławskim i Uniwersytetem Adama Mickiewicza), ale nie są dyscyplinami wiodącymi w swoich obszarach.

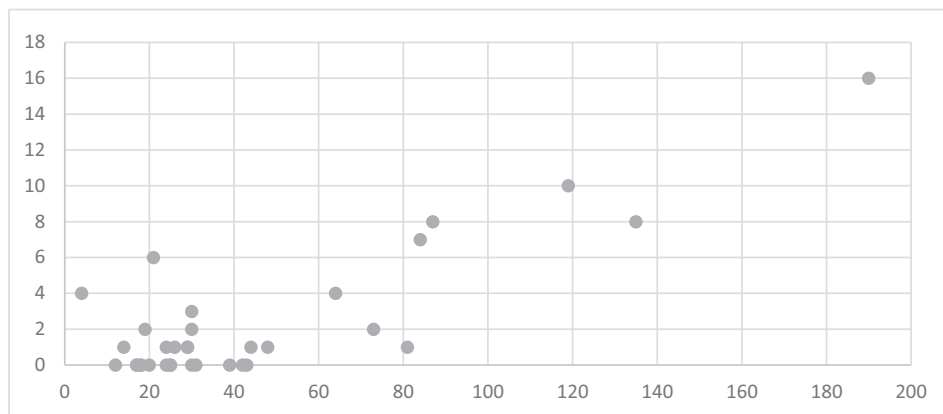
Rys. 2. Korelacja między liczbą pracowników (x) a średnią liczbą publikacji Scopus/pracownika (y)

Źródło: opracowanie własne.

Rys. 3. Dynamika wzrostu liczby publikacji Scopus w uczelniach z dodatkowym wsparciem finansowym (n=10) i pozostałych (n=24)

Źródło: SciVal.

Rys. 4. Zależność między liczbą pracowników w dyscyplinie NoPiA (x) a liczbą publikacji w top 10% (y)

Źródło: opracowanie własne.

ROZKŁAD ARTYKUŁÓW

Czy dynamiczny wzrost liczby artykułów Scopus szedł w parze z prestiżem naukowym? Innymi słowy, w jak dobrych czasopiśmie publikowano prace? W tym celu sprawdzono odsetek prac opublikowanych w najlepszych 10 procentach czasopism na świecie (według wskaźnika CiteScore) oraz w najsłabszym, czwartym kwartyle (Q4). Jeśli chodzi o publikacje w topowych czasopiśmie, to było to tylko 6,1 proc. publikacji ogółem (80 prac z 1303 opublikowanych). W porównaniu do poprzedniego okresu ewaluacyjnego był to jednak prawie czterokrotny wzrost. Wówczas takich prac opublikowano 16. W tym przypadku istnieje bardzo wyraźna zależność między wielkością ośrodka a liczbą prac opublikowanych w prestiżowych czasopiśmie (rys. 4). Najlepiej publikujący zatrudniani są w wiodących ośrodkach akademickich.

Jeśli chodzi o publikacje w czasopiśmie najmniej prestiżowych (Q4), to takich prac było 36,8 proc. Najwięcej opublikowano w ostatnim roku ewaluacji: 223 (40,9 proc. ogółu). Patrząc na poszczególne uczelnie, znaleźć można takie, których dorobek liczbowy był w przeważającej mierze „napompowany” publikacjami w czasopiśmie Q4. Uczelnie, których co najmniej połowa publikacji

Scopus mieści się w czwartym kwartylu, jest 9. Są wśród nich zarówno ośrodki duże, jak i mniejsze, osiem z nich to uczelnie publiczne. Ponadto na dwóch uczelniach nie opublikowano żadnego artykułu Scopus.

Inną wskazówką pozwalającą oszacować międzynarodowy prestiż publikacji są najpopularniejsze wśród polskich politologów czasopisma (tab. 2). Wśród 10 czasopism, w których opublikowano najwięcej artykułów, sześć jest wydawanych w Polsce, pozostałe cztery w Europie Środkowej i Wschodniej (Litwa, Słowenia, Ukraina, Szwajcaria – MDPI). Co ciekawe, większość z tytułów reprezentuje – jako wiodące – dyscypliny pokrewne (np. prawo, zarządzanie), afiliując tytuły dodatkowo w naukach o polityce. Dane te świadczą raczej o imitacyjnym charakterze zwiększenia międzynarodowego prestiżu polskiej politologii. Owszem, publikujemy więcej w czasopismach Scopus, ale lwia część tego dorobku publikowana jest lokalnie, także w języku polskim. Z drugiej strony, należy podkreślić, iż efektem reformy nauki jest także zwiększenie liczby polskich tytułów w bazie Scopus.

Tab. 2. Czasopisma Scopus z największą liczbą publikacji polskiej nauki o polityce, 2017–2021

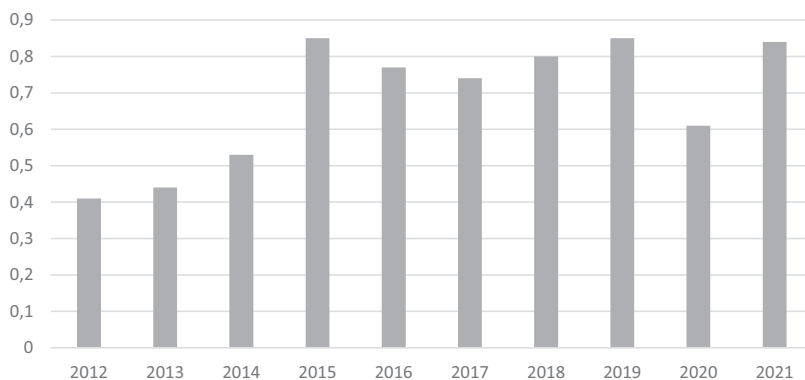
Lp.	Nazwa czasopisma	Miejsce wydawcy	CiteScore kwartyl	Liczba artykułów
1	Studia Iuridica Lublinensia	Lublin, PL	Q4	215
2	Przegląd Strategiczny	Poznań, PL	Q4	81
3	Transformations in Business and Economics	Wilno, LT	Q1	68
4	Journal of Management and Business Administration. Central Europe	Warszawa, PL	Q2	65
5	Lex Localis	Maribor, SV	Q3	42
6	Entrepreneurial Business and Economics Review	Kraków, PL	Q1	37
7	Problems and Perspectives in Management	Sumy, UA	Q2	37
8	Decyzje	Warszawa, PL	Q4	36
9	Education Sciences	Bazylea, CH	Q2	33
10	Problemy Polityki Społecznej	Warszawa, PL	Q4	31

Źródło: SciVal, dane wydawców.

WPLYW

Ostatnim elementem analizy jest wpływ, jaki publikacje polskich politologów wywierają na światową naukę. Wśród wskaźników, którymi można się posłużyć, próbując zmierzyć wpływ, wybrano Field-Weighted Citation Impact (FWCI), który informuje o tym, ile cytowań średnio otrzymują publikacje z danej tematyki z danej jednostki, w stosunku do średniej globalnej (która wynosi 1). Zaletą tego wskaźnika jest jego prostota, miarodajność w stosunku do nowych publikacji (wskaźnik bazuje na cytowaniach z trzech lat od daty opublikowania artykułu) oraz dostosowanie do kultury cytowania w danej dyscyplinie. Umożliwia więc również, w większym stopniu niż np. liczba cytowań/na artykuł, porównanie między dyscyplinami. Jest to także wskaźnik odpowiedni do analizy nie tylko autorów czy poszczególnych tekstów, ale i instytucji (Colledge, 2017; Purkayastha, 2019). W tym przypadku, FWCI dla prac polskich autorów w kolekcji *Politics & International Studies* w latach 2017–2021 wynosi 0,77. Nie analizowano tego wskaźnika dla poszczególnych jednostek, ponieważ przy małej liczbie artykułów byłby on niemiarodajny.

Niski wskaźnik FWCI należy interpretować tak, iż wśród ogólnie dużej i szybko rosnącej liczby artykułów Scopus, afiliowanych w polskich jednostkach, jest wiele prac, które nie wywierają żadnego lub minimalny wpływ. Najniższą wartość wskaźnik FWCI osiąga w roku 2012 – 0,41. Najwyższą wartość osiągnął ten wskaźnik w 2015 roku – 0,85. Należy jednak zauważyć, iż mówiąc o ogólnie złej kondycji polskiej politologii na tle globalnym, sytuacja uległa poprawie w stosunku do poprzedniego okresu ewaluacyjnego (rys. 5).

Rys. 5. Field-Weighted Citation Impact, Polska; 2012-2021; politics&international relations

Źródło: SciVal.

Są nisze, w których polska politologia znacząco wyróżnia się na tle globalnym i ma to odzwierciedlenie w statystykach. Mowa o następujących obszarach tematycznych: radykalna prawica i prawicowy populizm (FWCI 1,64), radykalizacja i antyterroryzm (1,73); lobbying i opinia publiczna (4,47).

Wbrew zdaniu Tomasza Warczoka i Tomasza Zaryckiego (2018), kontakt polskiej nauki o polityce z nauką zachodnią nie jest bardziej ograniczony niż ma to miejsce w przypadku dyscyplin pokrewnych. Wskaźnik FWCI dla np. polskiej ekonomii, pedagogiki czy prawa, jest na zbliżonym poziomie. Jakościowo odbiega jedynie psychologia, która z wynikiem 1,0 jest dokładnie na poziomie średniej światowej. Pozostałe analizowane dyscypliny plasują się poniżej średniej z epizodycznymi „wyskokami” ponad średnią w niektórych latach (tab. 3). Jeśli chodzi o porównanie polskiej nauki o polityce z tą samą dyscypliną w innych krajach Europy Środkowo-Wschodniej, to na ich tle nasza nauka prezentuje się słabo, nawet zaskakująco słabo (rys. 6).

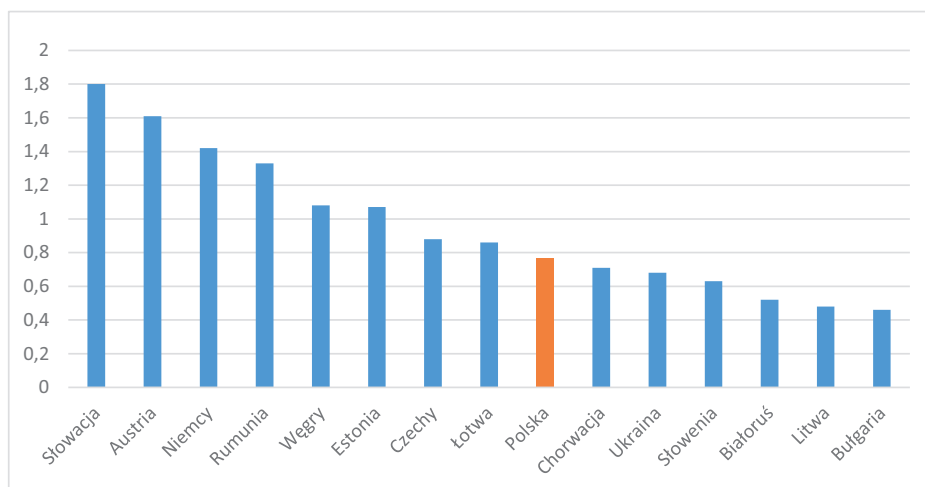
Tab. 3. FWCI nauk społecznych w Polsce (2012–2021)

Dyscyplina	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	średnia
Ekonomia	0,55	0,51	0,74	0,80	0,84	0,96	0,75	0,79	0,81	0,92	0,81
Nauki o mediach i komunikacji społecznej	0,48	0,69	0,56	0,83	0,49	0,64	0,50	0,45	0,37	0,47	0,51
Nauki o polityce	0,41	0,44	0,54	0,85	0,77	0,74	0,81	0,85	0,61	0,85	0,75
Pedagogika	1,13	0,61	0,56	0,74	0,65	0,82	0,83	0,78	1,08	1,14	0,89
Prawo	0,66	0,70	0,70	1,15	0,78	0,90	0,86	0,65	0,59	0,58	0,68
Psychologia	0,75	0,82	0,82	0,82	0,91	0,87	1,09	0,95	1,46	1,11	1,00
Socjologia	0,60	0,70	0,96	0,94	0,81	0,84	0,92	0,95	0,91	1,14	0,93

Źródło: SciVal.

WNIOSKI

Odnosząc się do hipotez postawionych na wstępie artykułu, obie zostały w wyniku przeprowadzonej analizy zweryfikowane pozytywnie. Na zakończenie warto skonfrontować się również z pytaniem (które zawiera jedna z hipotez), czy zbiorowy wysiłek 1156 osób, które w latach 2017–2021 opublikowały artykuły Scopus z zakresu nauk o polityce, miał swoje odzwierciedlenie w wynikach ewaluacji nauki? Analiza skłania do wniosku, iż raczej nie. Jak już wcześniej

Rys. 6. Wskaźnik FWCI w dyscyplinie nauki o polityce i administracji dla wybranych krajów Europy Środkowo-Wschodniej; 2017–2021

Źródło: SciVal.

wspomniano, nie ma istotnej statystycznie korelacji między publikowaniem w Scopus a kategorią naukową. Analiza poszczególnych jednostek obrazuje również, jak mało wspólnego miała ostatecznie ewaluacja z umiędzynarodowieniem. Przykładowo, jedna uczelnia otrzymała kategorię B+, nie legitymując się żadnym dorobkiem w bazie Scopus. Inna z uczelni otrzymała kategorię A, publikując w Scopus prawie wyłącznie w czasopiśmie lokalnych (ponad 80 proc. artykułów Scopus w Q4). Nieprzekonująco wypada również efekt programów „doskonałościowych”: IDUB i RID. Spośród dziewięciu ośrodków z takim wsparciem tylko cztery otrzymały kategorię A lub wyższą. „Dało się” zatem otrzymać kategorię gwarantującą pełne uprawnienia jednostki przy minimalnych nakładach na umiędzynarodowienie, bądź nawet jego ignorowaniu. Z drugiej strony warto dodać, iż są jednostki, które np. w regulaminach nagród rocznych bądź dodatków motywacyjnych jako ważny (czasem decydujący) element wskazały właśnie publikacje indeksowane w międzynarodowych bazach. Wynik ewaluacji nie był więc jasnym odzwierciedleniem międzynarodowej pozycji naukowej jednostki, ale skutecznego zarządzania przyjętą strategią publikacyjną. Często oznaczało to priorytetowe traktowanie ministerialnej listy czasopism kosztem rzeczywistego prestiżu czasopisma. Dobrym przykładem potwierdzającym tę tezę jest opisywany na łamach *Forum Akademickiego* (Wroński, 2021) *European Research*

Studies Journal, który mimo usunięcia z bazy Scopus w 2018 roku, na ministerialnej liście był wyceniony na 100 pkt, a od 2020 roku większość publikowanych tam tekstów to prace polskich badaczy, w tym także z nauk o polityce.

BIBLIOGRAFIA:

- Colledge, L. (2017). *Snowball Metrics Recipe Book*. Pobrano z: https://www.elsevier.com/__data/assets/pdf_file/0006/53169/Snowball_Metrics_Recipe_Book.pdf.
- Czajowski, A. (2020). Wyjaśnianie empiryczne a wyjaśnianie interpretacyjne działań politycznych. *Teoria Polityki*, 4, 43–60.
- Karwat, M. (2012). O książce Ryszarda Skarżyńskiego pt. *Podstawowy dylemat politologii. e-Politikon*, 4, 5–41.
- Karwat, M. (2019). Hunwejbini bibliometrycznej rewolucji. Pobrano z: <https://www.teoriapolityki.com/post/miros%C5%82aw-karwat-hunwejbini-bibliometrycznej-rewolucji>.
- Klementewicz, T. (2019). Niewolnicy Elsewiera. Konsensus Waszyngtoński w naukach społecznych? *Studia Krytyczne*, 8, 14–42.
- Krauz-Mozer, B., Borowiec, P., Ścigaj, P. (2012). *Kim jesteś politologu?: historia i stan dyscypliny w Polsce*. Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego.
- Kromolicka, B. (2017). „Konstytucja dla Nauki–Ustawa 2.0” szansą czy zagrożeniem dla rozwoju nauki i szkolnictwa wyższego?. *Pedagogika Szkoły Wyższej*, 22, 77–90.
- Purkayastha, A., Palmaro, E., Falk-Krzesinski, H.J., & Baas, J. (2019). Comparison of two article-level, field-independent citation metrics: Field-Weighted Citation Impact (FCI) and Relative Citation Ratio (RCR). *Journal of Informetrics*, 13(2), 635–642.
- Skarżyński, R. (2012). *Podstawowy dylemat politologii: dyscyplina nauki czy potoczna wiedza o społeczeństwie? O tradycji uniwersytetu i demarkacji wiedzy*. Białystok: Temida 2.
- Wallas, T. (2015). Przyczynek do rozważań nad przynależnością dziedzinową nauk o polityce. *Politeja*, 12(36), 251–273.
- Warczok, T., Zarycki, T. (2016). *Gra peryferyjna: Polska politologia w globalnym polu nauk społecznych*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar.
- Warczok, T., Zarycki, T. (2018). Polskie nauki polityczne w perspektywie globalnej: paradoksy ewoluującej peryferyjności. *Nauka i Szkolnictwo Wyższe*, 1(51), 143–161.
- Wroński, M. (2021). Jak zapełnić sloty. *Forum Akademickie*, 2, 53–54.